

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om handel med sälprodukter och till vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om handel med sälprodukter och till vissa lagar som har samband med den (RP 103/2019 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Pekka Kemppainen, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Heikki Lehtinen, jord- och skogsbruksministeriet
- forskare Mervi Kunnasranta, Naturresursinstitutet
- jaktchef Mikko Toivola, Finlands viltcentral
- verkställande direktör Kim Jordas, Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf
- organisationschef Teemu Simenius, Finlands Jägarförbund.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- miljöministeriet
- Centralförbundet för Fiskerihushållning
- Finlands naturskyddsförbund rf.

Inget yttrande av

- justitieministeriet
- WWF Finland.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en ny lag om handel med sälprodukter och att jaktlagens bestämmelse om handel med vilt ändras.

Riksdagen antog 2014 en lag om handel med sälprodukter och i samband med den en lag om ändring av jaktlagens paragraf om handel med vilt. Republikens president har stadfäst lagarna men de har ännu inte trätt i kraft. Enligt propositionen ska dessa tidigare antagna lagar upphävas.

Betänkande JsUB 2/2020 rd

I lagen om sälprodukter ska det inte längre föreskrivas om Finlands viltcentral som ett sådant erkänt organ som avses i Europeiska unionens lagstiftning. Till jaktlagens paragraf om handel med vilt fogas bestämmelser som hänvisar till gällande lagstiftning om handel med sälprodukter.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Utskottet konstaterar att det enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1007/2009 är förbjudet att saluföra sälprodukter på marknaden i Europeiska unionen, med vissa undantag. I Finland gäller regleringen östersjövikare, knobbsäl och gråsäl. Med sälprodukt avses alla produkter som härrör från sälar såsom kött, olja, späck och päls.

Förordningen gäller sälprodukter som härrör från kommersiell och storskalig jakt. Handel med produkter som härrör från den säljakt som inuitsamhällen och andra ursprungsbefolkningar bedriver är däremot tillåten. Förordningen tillät ursprungligen också sådan jakt vars enda syfte var en hållbar förvaltning av marina resurser.

Förordningen ändrades dock genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/1775 som trädde i kraft i oktober 2015. Orsaken till ändringen var en rekommendation från Världshandelsorganisationens (WTO) system för tvistlösning, utifrån vilken det undantag som gällde hållbar förvaltning av marina resurser ströks, eftersom det i praktiken ansågs vara svårt att skilja mellan säljakt av det slaget och sådan omfattande jakt som främst bedrivs av kommersiella skäl. Efter ändringen har det varit tillåtet att saluföra sälprodukter endast om produkterna härrör från sådan jakt som bedrivs av inuitsamhällen och andra ursprungsbefolkningar, dock under förutsättning att alla villkor i förordningen är uppfyllda. Enligt artikel 2.4 a i förordning (EG) nr 1007/2009 avses med andra ursprungsbefolkningar "befolkningar i oberoende länder vilka betraktas som ursprungsbefolkning på grund av att de härstammar från befolkningar som bott i landet eller i ett geografiskt område som landet var en del av då det erövrades eller kolonialiseras eller då de nuvarande statsgränserna upprättades och som oberoende av rättslig ställning har bevarat en del av eller alla sina sociala, ekonomiska, kulturella och politiska institutioner". Enligt artikel 3 i förordningen får sälprodukter som härrör från den jakt som sådana ursprungsbefolkningar bedriver saluföras bland annat under förutsättning att jakten traditionellt har bedrivits av befolkningen, att den bedrivs för befolkningens självhushållning och att den bedrivs på ett sätt som tar vederbörlig hänsyn till djurskydd med beaktande av befolkningens livsstil och jaktens självhushållningssyfte.

Nationell lagstiftning

Utskottet konstaterar att lagen om handel med sälprodukter (904/2014) innehåller bestämmelser om de åtgärder som behövs för att genomföra EU-lagstiftningen. Enligt lagens 2 § är Finlands viltcentral det godkända organet i Finland. Eftersom det i Finland inte finns sådana ursprungsbefolkningar som bedriver säljakt, har viltcentralen, innan förordningen ändrades, haft till uppgift att utfärda intyg för att visa att en sälprodukt härrör från sådan säljakt vars syfte är hållbar förvalt-

Betänkande JsUB 2/2020 rd

ning av marina resurser. Enligt lagens 2 § är Finlands viltcentral också den behöriga myndighet som kontrollerar intyg över sälprodukter som härrör från tredjeländer samt bevarar kopior av intyg över sälprodukter som härrör från säljakt i Finland.

Enligt EU-lagstiftningen har godkända organ behövt visa att de uppfyller de krav som ställs på dem och begära att kommissionen för upp dem i förteckningen över godkända organ. Därför är tidpunkten för ikraftträdandet av lagen om handel med sälprodukter bunden till den tidpunkt då kommissionen godkänner Finlands viltcentral som godkänt organ. Genom ändringen av jaktlagen har det till lagens 43 § fogats östersjövikare, knubbsäl och gråsäl samt i fråga om produkter som framställts av dem en hänvisning till relevanta EU-förordningar och till lagen om handel med sälprodukter. Även ikraftträdandet av ändringen av jaktlagen har lämnats till en tidpunkt som bestäms separat senare på motsvarande sätt som den ovannämnda lagen om handel med sälprodukter. Innan lagarna har trätt i kraft har Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1007/2009 dock ändrats på det sätt som beskrivs ovan. Därför behöver dessa lagar som redan blivit stadfästa ändras.

Handel med sälprodukter samt sälstammarna

Jord- och skogsbruksutskottet konstaterar att de ändringar som föreslås i regeringens proposition närmast kan betraktas som tekniska och att de i sig är befogade. Utskottet anser dock att den gällande EU-lagstiftning som förbjuder handel med sälprodukter är mycket problematisk för Finland. Det nuvarande handelsförbudet förhindrar utnyttjandet av sälprodukter annat än i jägarens eget hushåll, och leder för sin del till att denna värdefulla och historiskt viktiga viltart betraktas som skadedjur. Ifall sälprodukter inte kan utnyttjas ekonomiskt till den del de överskrider behovet i det egna hushållet, leder det till en etiskt problematisk situation som strider mot vår jaktkultur, som traditionellt omfattar tillvaratagande och utnyttjande av bytet samt respekt för vilt.

Utskottet understryker att havssälar är sådana viltarter vars hållbara utnyttjande som uppskattade naturresurser för sin del lindrar konflikten i fråga om sälar versus fiske samt främjar skötseln av sälbestånden. Enligt utredning till utskottet uppgick sälskadorna på fiskodlingar till sammanlagt 171 000 kg fisk år 2017. Värdet på skadorna uppgick till uppskattningsvis 930 000 euro i hela havsområdet och cirka 90 procent av förlusten berodde på fiskar som dödats av sälar. År 2017 uppgav en knapp tredjedel av de 1 293 aktörer som bedriver kommersiellt fiske i havsområdet att de hade drabbats av förlorad fångst på grund av sälar. Skadorna motsvarande uppskattningsvis 90 ton år 2017. Medel från Europeiska havs- och fiskerifonden har under perioden 2014—2020 kunnat användas för att kompensera de förluster på fiskfångsten som orsakas av fridlysta djur. Det här gäller dock bara fångstskador för yrkesfiskare och täcker varken skador på fångstredskap eller andra eventuella skador på fiskenäringen (såsom ändrade fiskestrategier eller ändrat beteende hos fiskar). Ersättningar betalas inte heller för de skador som drabbar fiskodlingen.

Utskottet noterar även sälarnas eventuella inverkan på utrotningshotade fiskbestånd. De växande sälbestånden har försämrat torskbestånden bland annat till följd av parasitangrepp. Sälar har sannolikt också en negativ inverkan på viktiga och i många fall svaga lax- och havsöringsbestånd. I en undersökning som gjordes i samband med laxens vandring observerades att gråsälar fångar lax och öring i Bottenviken. Det är dock svårt att utreda de sammantagna sälskadorna på de ekonomiskt värdefulla fiskbestånden, och resultaten är delvis motstridiga. Enligt en uppskattning (Han-

Betänkande JsUB 2/2020 rd

son m.m. 2018: Competition for the fish — fish extraction from the Baltic Sea by humans, aquatic mammals and birds) fångar dock sälar, minkar, uttrar och havsfåglar 2—3 gånger så mycket fisk som kustfiskarna. Enligt en enkät anser kommersiella fiskare att sälar och skarvar utgör ett allvarligt hot mot fiskenäringen i Östersjön. Fiskarna anser att sälar och skarvar ofta orsakar allvarliga problem med tanke på hela näringens framtid.

Utskottet konstaterar att statsrådet enligt utredning till utskottet såväl skriftligt som muntligt har rapporterat till EU-kommissionen och medlemsländerna om de skadliga följderna för fiskresurser, fiske, jakt och jaktkultur av sådan lagstiftning som förbjuder handel med sälprodukter. Utskottet förutsätter att statsrådet med alla till buds stående medel fortsättningsvis arbetar för en ändring av EU-lagstiftning ensamt och tillsammans med i synnerhet de övriga medlemsländerna runt Östersjön.

Utskottet anser att det är viktigt att intresset för säljakt, som svalnat i och med EU:s förordning om handel med sälprodukter, uppmuntras genom nationella åtgärder såsom att i enlighet med regeringsprogrammet införa en ersättning för kostnaderna för att avlägsna sälar som orsakar skador. Kvoten för till exempel gråsäljakt har redan i flera års tid varit 1 050 djur men bara cirka 13—45 procent av den årliga kvoten har fyllts åren 2010—2019.

Sammantaget finner utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte men betonar synpunkterna ovan. Utskottet tillstyrker lagförslagen utan ändringar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1—3 i proposition RP 103/2019 rd utan ändringar.

Helsingfors 25.3.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anne Kalmari cent
vice ordförande Ritva Elomaa saf
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Mikko Lundén saf
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Anders Norrback sv
medlem Raimo Piirainen sd
medlem Jenni Pitko gröna
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Mikko Savola cent
medlem Jenna Simula saf
ersättare Marko Asell sd.

Betänkande JsUB 2/2020 rd

Sekreterare var

plenarråd Miika Suves.